

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 495/1-ХП/11
01.04.2010. године

На основу члана 221. став 1. алинеја 16. и члана 266. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој IV редовној седници, одржаној дана 01.04.2010. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: ОДНОС ЕСТЕТСКОГ ДОЖИВЉАЈА ПЛЕСАЧА И ЕСТЕТСКОГ ДОЖИВЉАЈА ПУБЛИКЕ, кандидата мр Маје Вукадиновић и одобрава усмена одбрана.

Ова се одлука упућује Стручном већу Универзитета на сагласност.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Весна Димитријевић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр.6/1693
(број захтева)
8.04.2010.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
друштвено-хуманистичких наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Маје (Стеван) Вукадиновић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Маја (Стеван) Вукадиновић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Однос естетског доживљаја плесача и естетског доживљаја публике

Универзитет је дана 21.04.2009. својим актом под бр 612-18/89-09 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Однос естетског доживљаја плесача и естетског доживљаја публике

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Маје (Стеван) Вукадиновић

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 11.02.2010. одлуком факултета под бр 219/1-XIII/7 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Слободан Марковић	ванредни проф.	психологија	Филозофски ф.
2. др Дејан Тодоровић	ванредни проф.	психологија	Филозофски ф.
3. др Бојана Шкорц	доцент	психологија	Фак. ликовних уметности

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 1.04.2010.

Прилог:

- Извештај комисије са предлогом
- Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
- Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Весна Димитријевић

NAUČNO NASTAVNOM VEĆU
FILOZOFSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U BEOGRADU
IZVEŠTAJ KOMISIJE O OCENI DOKTORSKE DISERTACIJE

Odnos estetskog doživljaja plesača i estetskog doživljaja publike
mr Maja Vukadinović

Na sednici Odeljenja za psihologiju 28. 01. 2010. izabrani smo u komisiju za ocenu doktorske disertacije mr Maje Vukadinović *Odnos estetskog doživljaja plesača i estetskog doživljaja publike*. Disertacija ima 97 strana i sastoji se od tri glavna dela: teorijski uvod, empirijski deo i zaključak. Priloženi su apstrakti na srpskom i engleskom, prilozi, kao i spisak literature (192 reference).

Problem istraživanja

U svojoj doktorskoj disertaciji mr Maja Vukadinović izložila je empirijsku studiju u kojoj su ispitivana tri aspekta subjektivnog doživljaja plesa. Prvi aspekt odnosi se na strukturu estetskog doživljaja plesa (bazične dimenzije koje stoje u osnovi subjektivnih procena), drugi aspekt pokriva estetički i psihološki problem odnosa između plesača (stvaraoca) i publike (posmatrača) i treći aspekt obuhvata problem multisenzorne interakcije pri formiranju doživljaja plesa (posmatranje plesa uživo i preko audio-vizuelnog snimka). 2

Sadržaj disertacije Oslanjajući se na analizu relevantne literature mr Maja Vukadinović definiše estetski doživljaj kao izuzetno stanje svesti za koje je karakteristična izrazita fokusiranost na odreĎeni objekat (perceptivni ili drugi mentalni sadržaj). Estetski objekat ili dogaĎaj snažno angažuje i fascinira subjekta, dok se sva druga zbivanja u spoljnoj sredini potiskuju u drugi plan svesti. Na afektivnom planu ova pojaĎana svesnost ili budrost („vidžilans“) ispoljava se kroz povećanu pobuĎenost praćenu specifiĎnim zadovoljstvom. Pri tome, samo estestko zadovoljstvo nije nužno vezano za pozitivne emocije, budući da subjekt moŹe biti fasciniran objektima i dogaĎajima koji izazivaju i jake neprijatne emocije (npr, užas, patnja, gaĎenje i sliĎne emocije izazvane ekspresionistiĎkim delima, tragedijama i sl.). Kandidatkinja nalazi da je ovako definisan estetski doživljaj (kao fascinacija odreĎenim segmentom realnosti) blizak nekim drugim psihološkim konstruktima i fenomenima, kao što su, na primer Kubovijev pojam mentalnog zadovoljstva ili Ćikšenmihalijev koncept toka (*flow*), tj. optimalnog stanja svesti. TakoĎe, stanje zajedniĎke izdvojenosti osobe i objekta estetskog doživljaja moŹe se dovesti u vezu i sa absorpcijom, dispozicijom liĎnosti o kojoj govori Telegan, kao i sa pojmom »ispunjenosti svesti« (*mindfulness*) u meditaciji i sliĎnim stanjima mentalne fokusiranosti. Najzad, estetski doživljaj srodan je izuzetnim mentalnim stanjima koje srećemo umetniĎkim, ali i neumetniĎkim aktivnostima, kao što su nauĎna otkrića (tzv. Eureka doživljaj, ili »aha« doživljaj), ali i situacije vezane za humor, igru i sl. (ovde se kandidatkinja osvrće na analize koje nude Kestler, pa i Frojd).

U svom radu mr Maja Vukadinović usmerava se na estetki doživljaj u plesu, odnosno medijumu kod koga stvaralac (plesać) i publika koriste razliĎita Ćula ili kombinacije Ćula da bi artikulisali estetski doživljaj. Kod publike se radi o Ćulu vida, a kod plesaća, pored vizuelnih, za doživljaj plesa vaŹne su (ako ne i vaŹnije) kinestetiĎke i vestibilarne informacije (percepcija kretanja tela i udova u 3-D prostoru). Neki savremeni nalazi, meĎutim pokazuju da ova razlika ne mora biti tako velika, kao što na prvi pogled 3

izgleda. Naime, postoje indicije da se zahvaljujući tzv. mirror neuronima i kod “pasivnog” posmatranja tuđih aktivnosti (kao što je, npr. ples) aktiviraju slični kortikalni sklopovi koji učestvuju u realnom motornom izvođenju određenih akcija. Analizirajući rezultate fMRI studija u kojima su snimane kortikalne aktivnosti ispitanika koji su posmatrali pojedine sportske igre (npr. borilačke veštine kao što je kapuera) mr Maja Vukadinović dolazi do hipoteze da bi plesači u odnosu na neplesače trebalo da pokažu i kvalitativno i kvantitativno različite sklopove estetskog doživljaja plesa. Ova opšta hipoteza precizirana je u tri konkretne hipoteze: (1) plesači imaju bogatiju strukturu estetskog doživljaja od neplesača, (2) intenzitet estetskog doživljaja plesa biće viši kod plesača i (3) kod plesača (eksperimenta) posmatranje plesa na snimku trebalo bi da izazove estetski doživljaj sličan estetskog doživljaju pri sopstvenom izvođenju plesa (pretpostavljena visoka aktivnost mirror neurona), dok bi kod neplesača posmatranje plesa na snimka trebalo da izazove niži estetski doživljaj od plesa uživo. Na empirijskom planu disertacija je imala tri glavna cilja. To su (1) definisanje estetskog doživljaja plesa, (2) specifikovanje kvalitativnih i kvantitativnih razlika u estetskom doživljaju između plesača i publike, (3) specifikovanje senzornih kanala na koje referira estetki doživljaj (vizuelni i vizuelno-kinestetičko-vestibularni) i medijuma preko kojih se dobija informacija o plesu (posmatranje snimka i posmatranje izvođenja uživo)

Prvi cilj disertacije mr Maje Vukadinović bio je da se empirijski definiše struktura estetskog doživljaja u oblasti plesa. Radi se o pokušaju da se kroz faktorsko-analitičku studiju specifikuju bazične (latentne) dimenzije koje stoje u osnovi šireg skupa deskriptora estetskog doživljaja plesa. U prvom eksperimentu 139 ispitanika (neplesači i plesači) produkovali su deskriptore estetskog doživljaja (prideve koji najbolje opisuju doživljaj plesa), a u drugom i trećem eksperimentu ispitanici su na skalama izdvojenim u prvom eksperimentu procenjivali osam uživo izvođenih plesova. U drugom eksperimentu procenjivači su bili sami plesači, a u trećem eksperimentu procenjivači su bili posmatrači-neplesači (publika). Na osnovu zbirne faktorske analize (matrice procena plesača i publike) dobijena su tri faktora 4

koja čine strukturu estetskog doživljaja plesa, a to su: *dinamizam* (najzasićenije skale: izražajno, moćno, snažno uzbudljivo), *fascinacija* (neprolazno, neizrecivo, jedinstveno, izuzetno) i *evaluacija* (prefinjeno, elegantno, zavodljivo, osećajno). Ova tri faktora sa odgovarajućim skalama predstavljali su isnovu za konstruisanje instrumenta za merenje estetskog doživljaja plesača i publike. Drugi cilj disertacije bio je ispitivanje razlika u estetkom doživljaju dve kategorije subjekata u plesnom činu – plesača i publike. Kvalitativne razlike izražene su preko specifičnosti faktorskih struktura dobijenih u drugom i trećem eksperimentu. Rezultati ovih analiza pokazali su da se kod publike izdvajaju tri faktora – *dinamizam* (izražajno, moćno, snažno uzbudljivo), *fascinacija* (neprolazno, neizrecivo, jedinstveno, izuzetno) i *evaluacija* (prefinjeno, elegantno, zavodljivo, osećajno), dok se kod plesača pored ova tri javlja i četvrti faktor koji nazvan *uzbuđenost* (najzasićenije skale: erotično, uzbudljivo, lako, slobodno). Ovi rezultati potvrdili su pretpostavku da plesači imaju bogatiju strukturu estetskog doživljaja (četiri dimenzije) od publike (tri dimenzije). Kvantitativne razlike ispitivane su na tri faktora koji su izdvojeni u zajedničkoj faktorskoj analizi procena plesača i publike. Rezultati su pokazali da su kod većine plesova plesači davali značajno više procene na dimenzijama *fascinacije* i *evaluacije* od publike. Ovim je na dve od tri dimenzije estetskog doživljaja potvrđena hipoteza da plesači imaju više procene od neplesača.

Treći cilj ove disertacije bio je da se ispituju specifičnosti procena plesa koji se posmatra uživo i preko audio-vizuelnog snimka. U četvrtom eksperimentu plesači su procenjivali sopstveni ples nakon neposrednog izvođenja i posmatranja snimka, a u petom eksperimentu publika je procenjivala iste plesove izvođene uživo i prikazivane preko snimka. Rezultati su pokazali da kod plesača nije bilo značajnih razlika ni po jednoj dimenziji estetskog doživljaja, dok su kod publike sve razlike bile značajne: plesovi posmatrani uživo procenjivani su viši na dimenzijama *dinamizma*, *fascinacije* i *evaluacije* od plesova posmatranih preko snimka. Po svemu sudeći, kod subjekata koji imaju iskustva sa plesom posmatranje snimka izaziva slične

sklopove doživljaja kao i pri stvarnom plesu od neplesača. Ovim je u dobroj meri potvrđena pretpostavka da je kod eksperata unutrašnja (zamišljena) aktivnost slična dovodi do sličnih estetskih efekata kao i spoljašnja (motorna) aktivnost. **Zaključak** Doktorska disertacija mr Maje Vukadinović *Odnos estetskog doživljaja plesača i estetskog doživljaja publike* pokazuje da kandidatkinja solidno vlada suštinskim pitanjima estetskog doživljaja plesa, kao što su multisenzorna priroda doživljaja plesa kod plesača, odnos doživljaja plesača i doživljaja publike, pitanje posredujućih kognitivnih mehanizama u artikulaciji estetskog doživljaja, dinamička veza senzornih i afektivnih aspekata doživljaja plesa (pobuđenost, uživanje i sl.) itd. Sama istraživačka oblast je, inače veoma aktuelna o čemu govori činjenica da je skoro polovina citiranih referenci objavljena u poslednjih 10 godina. Ova disertacija će u svakom slučaju doprineti boljem razumevanju uloge ekspertize u artikulaciji estetskog doživljaja, ali značaj dobijenih nalaza prevazilaze oblast doživljaja plesa. Naime, izloženi rezultati ukazuju na izvesne regularnosti u mentalnom (time i neuralnom) mapiranju motornih aktivnosti pri posmatranju tzv. bioloških pokreta što, konsekventno, može od velike koristi za istraživanje opštih principa senzorno-mentalno-motoričke koordinacije. Metodološki aspekt rada je dobro metodološki osmišljen, a poseban kvalitet istraživanja predstavlja uspešno rešavanje problema dvostruke uloge plesača koji su istovremeno i procenjivači i objekti procene. Uzimajući u obzir sve što je navedeno u ovom izveštaju možemo predložiti Naučno-nastavnom veću da odobri odbranu doktorske disertacije mr Maje Vukadinović *Odnos estetskog doživljaja plesača i estetskog doživljaja publike*. 6

Komisija

Prof. dr Slobodan Marković, mentor

Prof. dr Dejan Todorović

Prof. dr Bojana Škorc